

3. Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro rozvytok innovatsii». URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&isSpecial=True&id=d97a9de5-f0fe-4374-9d2c-d344d6b6aa5a&title=ProktZakonuUkraini-proRozvitokInnovatsii> [in Ukrainian].

4. Hrechko O. O. (2021). Napriamy unifikatsii poniatiino-terminolohichnoho aparatu innovatsiinoho zakonodavstva Ukrainy. *Kompleksnyi pidkhid do modernizatsii nauky: metody, modeli ta multidystyplinarnist: materialy I Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii (Vol. 1) (m. Vinnytsia, 19 lystop., 2021 r.) – An integrated approach to the modernization of science: methods, models and multidisciplinary: materials of the I International Scientific Conference*. Vinnytsia: Yevropeiska naukova platforma, 86-87. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/issue/view/19.11.2021/646> [in Ukrainian].

5. Kharlan, O.I., Saliuk, O.Yu., Holub, V.O. Innovatsiini parky: svitovi dosvid ta Ukraina. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsiyni-parki-svitoviy-dosvid-ta-ukrayina/viewer> [in Ukrainian].

Дмитрик Ольга Олександрівна

завідувач наукового відділу загальних проблем формування та реалізації інноваційної політики НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, доктор юридичних наук, професор кафедри фінансового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
e-mail: o.o.dmytryk@nlu.edu.ua
ORCID: 0000-0001-5469-3867

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ НОВАЦІЙ ПРИ АДМІНІСТРУВАННІ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ В УКРАЇНІ

У публікації розглянуто деякі аспекти впровадження цифрових новацій в сфері адміністрування податків та зборів. На основі аналізу чинного податкового законодавства України зроблено висновок про те, що поряд із позитивною оцінкою таких новацій наразі мають місце й певні проблеми. На конкретних прикладах проілюстровано певні проблемні питання впро-

вадження цифрових ІКТ у сферу адміністрування податків й зборів. Підкреслено, що у випадку залишення їх без розгляду можуть бути негативним наслідком притягнення платника до відповідальності платника податків за невиконання ним податкового обов'язку у випадку фактичної неможливості його виконання, не забезпечення державою умов, необхідних для виконання обов'язку, а також порушенні принципу індивідуальної відповідальності за невиконання податкових обов'язків.

Ключові слова: адміністрування податків і зборів, цифрові технології, цифровізація, електронний кабінет.

Dmytryk Olga

*2nd PhD, Professor, Head of department of enforceability
of national innovative system functioning of Institute of Providing Legal
Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine,
Professor at the Department of Financial Law of the Yaroslav Mudryi
National Law University
e-mail: o.o.dmytryk@nlu.edu.ua
ORCID: 0000-0001-5469-3867*

SOME PROBLEMS OF IMPLEMENTATION OF DIGITAL INNOVATIONS IN THE ADMINISTRATION OF TAXES AND FEES IN UKRAINE

The publication considers some aspects of the implementation of digital innovations in the field of tax and fees administration. Based on the analysis of the current tax legislation of Ukraine, it is concluded that, along with the positive assessment of such innovations, there are currently certain problems. Specific examples illustrate some problematic issues of implementing digital ICTs in the field of tax and fee administration. It is emphasized that in case of leaving them without consideration, it may be a negative consequence of bringing the taxpayer to responsibility for failure to perform a tax duty by him in case of actual inability to perform it, not providing the state with the conditions necessary for performing the duty, as well as violation of the principle of individual liability for failure to perform tax duties.

Keywords: administration of taxes and fees, digital technologies, digitalization, e-cabinet.

Сьогодні ми живемо в епоху дуже стрімкого проникнення цифрових технологій у всі сфери суспільного життя, адже їх вважають сучасним трендом розвитку. Не виключенням є і сфера адміністрування податків і зборів, у якій вже декілька років використовуються цифрові інформаційно-комунікаційні технології. Очевидно, більшість із таких технологій полегшує, спрощує як реалізацію певних прав та виконання обов'язків платниками податків, так і в цілому адміністрування податків і зборів. Водночас їх застосування породжує і доволі велику кількість питань, що потребують відповіді.

Так вже декілька років з метою забезпечення можливості реалізації платником податків своїх обов'язків та прав у сфері оподаткування в режимі on-line працює електронний кабінет платника податків. Для цього 21 грудня 2016 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні» [7], відповідно до якого Податковий кодекс України доповнено ст. 42¹ «Електронний кабінет». Окрім того з метою належної реалізації положень кодифікованого акту затверджено і низку підзаконних нормативно-правових актів (наприклад, Постанови Кабінету Міністрів України від 24.04.2019 р. № 408 «Порядок електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового» [5], від 16.10.2014 р. № 569 «Порядок електронного адміністрування податку на додану вартість» [4] та ін.).

Показово, що сьогодні платник податків без використання клієнтського застосування має змогу: підготувати, заповнити та надіслати податкову звітність в електронному вигляді; переглядати дані картки особового рахунка про стан розрахунків з бюджетом (нараховано, сплачено, переплата, податковий борг, штрафні (фінансові) санкції, пеня); формувати та заповнювати платіжні документи щодо сплати податків, зборів та інших платежів до бюджету; здійснювати листування з органами ДПС України з питань оподаткування, отримувати консультаційні послуги (у режимі реального часу або за попередньо надісланими питаннями), замовляти та отримувати адміністративні послуги; та ін. Тож, очевидно, що такі цифрові новації надають багато переваг як платнику, так і державі (від економії часу до економії бюджетних коштів на адміністрування податків і зборів).

Електронний кабінет надає можливості переглянути окремі облікові дані платника або весь перелік даних платника (приміром, ідентифікаційні дані; реєстраційні дані; відомості про керівників; присвоєння ознаки неприбутковості; відомості про РРО; та ін.). Водночас ні в 2016, ні в 2017 роках, незважаючи на те, що податкові органи заявляли про надійність і зручність цього сервісу, не працював так, як було задекларовано (про це свідчила інформація на багатьох бухгалтерських сервісах). При цьому все починалося із того, що з 2016 року платники через електронний кабінет мали можливість підготувати, заповнити та надіслати податкову звітність в електронному вигляді, а також переглядати дані картки особового рахунка про стан розрахунків з бюджетом (нараховано, сплачено, переплата, податковий борг, штрафні (фінансові) санкції, пеня). З плином часу та впровадженням технологій цей сервіс розширюється, однак багато проблем виникають на цьому шляху, про що свідчить аналіз бази «ЗІР». Йдеться про велику кількість звернень платника податків, що стосуються функціонування електронного кабінету, застосування облікових даних і даних, що відображаються в інтегрованій картці платника податків, які свідчать про певні «негаразди» у роботі електронного кабінету.

Однією із таких проблем є забезпечення достовірності і коректності даних, що відбиваються у інтегрованій картці, адже вони суттєво впливають на права і інтереси платника податків (це данні про суми бюджетного відшкодування, суми сплачених податків, суми податкового боргу тощо). Справа у тому, що відповідно до ст. 42¹ ПК України електронний кабінет функціонує за принципами повноти функціоналу, автоматизованості, здійснення автоматизованого внесення до журналу всіх дій (подій), що відбуваються в електронному кабінеті, своєчасності усунення технічних та/або методологічних помилок, інтеграції із системами, що використовуються платниками податків [2]. Однак, наразі часто некоректно відображаються суми бюджетного відшкодування, податкового боргу, оскільки система не підтягує необхідні данні протягом доволі великого періоду часу (не день і не два, а буває тижні). Це засвідчує той факт, що внутрішні модулі сервісу не є узгодженими між собою, вони не працюють

злагоджено. Однак певно, що платників податків турбує поява в Інтегрованій картці запису про податковий борг, якого не повинно бути. Такий запис може з'явитися з багатьох причин. Наприклад, якщо за результатами перевірки платнику дораховується податкове зобов'язання, і платник оскаржує його протягом десяти днів до суду, то за правилами Податкового кодексу України таке податкове зобов'язання вважається неузгодженим до вирішення питання судом і податкового боргу за таких обставин не виникає. В таких випадках хоч податкові органи і мають зафіксувати суму донарахувань в своїй електронній системі, проте вона не має відображатися в Інтегрованій картці як «податковий борг». Так відбувається майже завжди, але в рідкісних випадках інформація про факт судового оскарження своєчасно не відображається і в Інтегрованій картці автоматично з'являється запис про неіснуючий податковий борг. У підсумку це обумовлює виникнення низки несприятливих наслідків для платника, адже сам факт наявності такого «податкового боргу» навіть на невелику суму блокує повернення надміру сплачених податків і зборів, а також може стати причиною надіслання податкових вимог до платника та застосування механізму податкової застави.

І далі ми маємо звернути увагу на те, чи такі облікові показники можуть бути першоджерелом інформації для того, аби до платника застосовувати примусові заходи? Очевидно, що ні, оскільки як свідчать норми Порядку ведення податковими органами оперативного обліку податків, зборів, платежів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, Інтегрована картка містить облікові показники, які є похідними від первинних показників, тобто тих показників, що містяться у первинних документах. До первинних документів з урахуванням ст. 1 і 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [6] віднесено документи, які складаються платниками податків, контролюючим органом, а також іншими органами державної влади, зокрема: податкові декларації, митні декларації, уточнюючі розрахунки, податкові повідомлення рішення контролюючого органу, вимоги про сплату боргу (недоїмки) з єдиного соціального внеску та ін. При цьому згаданий Порядок містить такі поняття як «достовірність показників інформаційної системи», «коректність даних інфор-

маційної системи», «перекручення (викривлення) показників». Тож можна стверджувати, що облікові показники Інтегрованої картки не є першоджерелом інформації про облік та сплату податків та зборів. Тому зміна облікових показників у Інтегрованій картці сама собою не створює, не змінює і не припиняє прав та обов'язків платників податків та контролюючого органу у частині обліку та сплати податків та зборів. Іншими словами Інтегрована картка за своїм функціональним призначенням лише повинна відображати інформацію, яка відповідає первинним документам. І цей аспект варто враховувати для удосконалення електронних сервісів.

Можна наводити й інші приклади. Так, доволі часто в Електронному кабінеті з'являються податкові повідомлення-рішення по податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, в яких позначено не вірно або не повно інформацію про таке майно (йдеться про данні місця розташування, площі, співвласників та ін.). Така ситуація властива й по земельному податку. Інша ситуація – це наявність сум бюджетного відшкодування, що належним чином не відображаються в Електронному кабінеті. Окрім того, часто відбуваються технічні збої у роботі електронного сервісу, що може призвести до невчасної реєстрації податкових накладних та ін.; не відображається факт відправки податкового-повідомлення-рішення тощо. Наведені та інші приклади можуть мати негативним наслідком притягнення платника до відповідальності платника податків за невиконання ним податкового обов'язку у випадку фактичної неможливості його виконання, не забезпечення державою умов, необхідних для виконання обов'язку, а також порушенні принципу індивідуальної відповідальності за невиконання податкових обов'язків. Тож попри очевидні позитивні зрушення, що пов'язані із впровадженням в життя будь-яких нових цифрових технологій у адміністрування податків і зборів, потрібно удосконалювати їх функціонування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс («ЗІР»). URL: <https://zir.tax.gov.ua/>
2. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/conv#n13764>.

3. Порядок ведення податковими органами оперативного обліку податків, зборів, платежів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 12.01.2021 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0321-21#Text>.

4. Порядок електронного адміністрування податку на додану вартість: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 р. № 569. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2014-%D0%BF#Text>.

5. Порядок електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 24.04.2019 р. № 408. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2019-%D0%BF#Text>

6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14/conv#n155>.

7. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні: Закон України від 21.12.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1797-19#n384>.

REFERENCES

1. Zahalnodostupnyi informatsiino-dovidkovyi resurs («ZIR»). URL: <https://zir.tax.gov.ua/> [in Ukrainian].

2. Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 2.12.2010 r. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/conv#n13764> [in Ukrainian].

3. Poriadok vedennia podatkovymy orhanamy operatyvnoho obliku podatkov, zboriv, platezhiv ta yedynoho vnesku na zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia: zatv. Nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 12.01.2021 r. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0321-21#Text> [in Ukrainian].

4. Poriadok elektronnoho administruvannia podatku na dodanu vartist: zatv. Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.10.2014 r. № 569. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2014-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

5. Poriadok elektronnoho administruvannia realizatsii palnoho ta spyrtu etylovoho: zatv. Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.04.2019 r. № 408. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

6. Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 16.07.1999 r. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14/conv#n155> [in Ukrainian].

7. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo pokrashchennia investytsiinoho klimatu v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.12.2016 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1797-19#n384> [in Ukrainian].